

ВЗАЄМОДІЯ РЕЛІГІЙНОСТІ ТА МИСТЕЦТВА ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ МИТЦЯ**Якуніна Катерина Ігорівна**кандидат історичних наук
старший викладач кафедри культурології та філософії
Національного університету «Острозька академія»

Життя і діяльність людини постійно утверджує свої стосунки з буттям, істиною і добром. Творець має особливе відношення до краси. Правомірно сказати, що краса є покликанням, яким творець обдарував людину, наділяючи її талантами. Відомий польський поет Ципріян Норвот писав, що «краса надихає нас на працю, а праця окриляє нас» [5, с. 33]. У певному сенсі краса є видимою формою добра. Так само як добро є метафізичною умовою краси. З цього приводу Платон пише: «Сила добра знайшла притулок у природі гарного» [4, с. 100]. Оспівуючи красу ми оспівуємо не лише частину нашого життя, а й гармонію і прагнення до неї.

Маючи за основу вікове визнання і потреби тисячі людей, релігія дає не лише базу певних законів і ідей наслідування, а й містить тисячі прикладів із життя пересічної людини, що є прикладом для наслідування. Будучи моральним законом, вона несе невичерпний багаж знань, розумінь, уявлень, що не лише допомагають віруючій, релігійній людині, а й є показовими для всіх людей. Тисячолітнє існування релігійних уявлень зробило важливий внесок у розуміння світу, його законів та самої людини, що не лишило байдужим навіть людей, які свято вірять у свою нерелігійність. Постійний синтез різних сфер життєдіяльності людства сприяв взаємопроникненню одних явищ у інші. Таким чином, Святе Письмо стало свого роду «словником» та «іконографічним атласом», з якого черпають і християнська культура, і мистецтво. Старий Завіт, прочитаний у світлі Нового, постачає безмежний потік натхнення. Він оповідає про створення і гріх, події книги Виходу і багато інших епізодів та постатей з історії спасіння біблійні тексти полонили уяву художників, поетів, музикантів, драматургів та режисерів. Наприклад, одна лише особа Йова, з його незгодами і завжди слухним питанням про страждання досі викликає не лише філософське зацікавлення, але й літературне та мистецьке. А що вже говорити про Новий Завіт? Від Різдва до Голгофи від Преображення до Воскресіння, від чудес до вчення Христа і далі до подій перерахованих у Діяннях Апостолів чи передбачених в есхатологічному плані в Одкровенні біблійне слово у нескінчених випадках ставало образом, музикою і поезією, виражаючи мовою мистецтва таїну Слова. Усе це творить цінний розділ віри і краси в історії культури людства. Віруючі передусім скористали з цього у своєму молитовному досвіді і християнському способі життя. Справді, для багатьох у часи, коли лише дехто вмів читати і писати, Біблійні твердження були конкретним способом катехизи. Та для кожного, віруючого чи ні, твори мистецтва, натхненні Святим Письмом залишаються відображенням незбагненої таїни, яка живе у світі й заповонила його [3].

У художній творчості образ є засобом і формою відображення життя, за допомогою ж сакрального образу релігійна свідомість конкретизує ідею присутності священного (на відміну профанного) і надає сприйняттю сакральної предметності. В ньому ідея сакрального перетворюється в чуттєво доступні предметні форми. Для митців кожної епохи релігійна тема була однією з тих, до яких вони зверталися найчастіше. При розкритті смислу Євангельської благовісти та розумінні її безпосереднього застосування у житті християнської спільноти Церква завжди притягувала їхні творчі потуги. Така співпраця стала джерелом спільного духовного збагачення. Врешті вона була і є великою благодаттю, яка дає розуміння людині, автентичного образу та істинної особи. І врешті-решт, людина – творіння Боже, яке наділене рисами і здібностями свого творця завжди перебуває у пошуку ідилії і гармонії у будь-якому творінні. Це закладено у середині нас, це є невід’ємна частина нашого життя і навіть найбільший наш бунт не може розділити ту суть, яка закладена в нас від народження.

«Творчість є справа богоподібної свободи людини, розкриття в ній образу Творця» [1]. Як діти наслідують своїх батьків, так і люди, прагнемо наслідувати щось вище, ідеальне, духовне, те, що дозволяє досягнути всю повноту життя і його різнобічність. Виростаючи на життєвих прикладах, людство завжди прагнемо досягнути ще вищих висот, хоча б у власному світі. Досягаючи духовної гармонії, людина отримує не лише умиротворення, а й простір для подальшого розвитку, свободу вибору без наявної свободи простору. Осягаючи всесвітній Дух, вона не лише розчиняється у ньому, а й розуміє власні поривання. «Де Дух, там і свобода, там і творчість» [1]. Осягаючи абсолют у будь-якому його прояві, людина прагне віднайти не лише відповіді та допомогу, а й свободу: від оточення та від самої себе. Втікаючи від буденної реальності, творці прагнуть не лише віднайти і донести до інших щось нове, а й зрозуміти цілісність і симбіоз різних проявів буття.

Творчість – це не тільки боротьба зі злом, буденністю та стандартністю, вона створює інший світ, продовжує справу творіння. «У творчості сама людина розкриває в собі образ і подобу Богу, виявляє вкладену в неї божественяву потужність» [2]. Творчість повинна виправдовувати життя. Як Бог піклується про власне творіння – світ, так і творці намагаються досягти межі досконалості та всезрозумілості, що б відкрило для їхніх творінь дорогу у вічність. Творчість – не допускається і не виправдується релігією, творчість – сама деякою мірою релігія. Творчий досвід – особливий релігійний досвід і шлях, він самобутній, у нього своє бездонно глибоке коріння, він непохідний. Християнство виправдовувало творчість, але ніколи не допускало думки, що не творчість повинна виправдовуватись, а творчістю повинно виправдовувати життя. Творчість по своїй суті рівнозначна і рівноцінна спокутуванню. У творчому акті повинне бути внутрішнє самовиправдання, а зовнішнє його виправдання безсиле і принизливе. Людина виправдує себе перед Творцем не тільки спокутуванням, але і творчістю. У таємниці спокутування відкривається нескінченна любов Творця до людини і виливається нескінченна добрість Його. У таємниці творчості відкривається нескінченна природа самої людини і здійснюється його вище призначення. Любов – не тільки благодать, але і активність людини. Сам Бог, що віддав на розтерзання свого єдинородного Сина, спокутує гріх людини, і чекає Він, що людина, залучена до містерії спокутування, зробить вільний подвиг творчості, здійснить своє позитивне призначення. Людська природа – творча, тому що вона є образ і подоба Бога-Творця. Людська природа остаточно виправдується перед Творцем своїм творчим виразом.

Отже, взаємодіючи, релігійність та мистецтво, створюють не лише поле для нових ідей, сюжетів, тем, створюють не лише сферу “недосяжності” для невіруючих, а й відображають істинні глибинні поривання людини – творця, що є безпосереднім плодом їх взаємодії. Творець наділений найбільшим даром – здатністю творити, що дозволяє не лише розкривати і творити власну душу, а й творити світ інших, розкриваючи для них все набагато простішим. Творчі люди перебувають у постійному пошуку прихованого значення речей, їхні муки полягають у тому, щоб зуміти виразити світ невидимого. Оцінюючи світ за допомогою палітри фарб, слів чи нот митеці відтворює не лише власне розуміння оточуючої дійсності, а й віковичне досягнення людства, його релігійність, духовність, моральність, що формувалася на рівні з розвитком його особистості.

Список літератури:

1. Бердяев Н.А. Смысл творчества. Режим доступа: <http://www.philosophy.ru>
2. Бердяев Н.А. Спасение и творчество. Режим доступа: <http://www.philosophy.ru>
3. Бодак В.А. Богословське осмислення проблеми релігії і культури: християнський контекст // Мультиверсум. Філософський альманах. 2005. № 50. Режим доступа: <http://www.filosof.com.ua>
4. Мир философии: Книга для чтения. В 2-х ч. Ч. 2. Человек. Общество. Культура. М.: Политиздат, 1991. 624 с.
5. Роменець В. Психологія творчості: Навч. посібник. К.: Либідь, 2001. 288 с.